

ارزشیابی آموزش ضمن خدمت طرح تکفا (مهارت ویژه‌پردازی) از دیدگاه کارکنان

میترا دانایی^۱، عبدالعظیم آجیلی^۲

چکیده: ارزشیابی دوره آموزشی (واژه پردازی) ضمن خدمت طرح تکفا (توسعه کاربردی فناوری اطلاعات) از دیدگاه کارکنان جهاد کشاورزی هدف اصلی این پژوهش بوده است. این پژوهش، توصیفی - پیمایشی بوده و جامعه آماری آن را ۱۰۰ نفر از کارکنان وزارت جهاد کشاورزی که در دوره آموزشی ویژه‌پردازی شرکت داشته‌اند، تشکیل داده بودند. اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسشنامه و به روش سرشماری جمع آوری شد. متغیر وابسته، «اثربخشی» دوره آموزشی ویژه‌پردازی، و متغیرهای مستقل شامل: جنسیت، سن، تحصیلات، سنوات خدمت، رایجه روشن اهداف و سرفصل‌های آموزشی، رضایت از مربیان و آموزشگران دوره، محتوای آموزشی، روش آموزشی، محیط و امکانات آموزشی بوده است. ضریب آلفای کرونباخ برای متغیرهای مورد مطالعه، به طور متوسط ۸۴ درصد شد. بین «اثربخشی» دوره آموزشی ویژه‌پردازی طرح تکفا، با متغیرهای شخصی سن و سنوات خدمت رابطه منفی و معنی‌داری وجود داشت؛ اما با میزان تحصیلات افراد مورد مطالعه رابطه معنی‌داری دیده نشد. همچنین، با متغیرهای رضایت از آموزشگران، محتوا و روش‌ها و وسایل کمک آموزشی با ۹۹ درصد اطمینان، و با رایجه روشن اهداف و سرفصل‌های دوره با ۹۵ درصد اطمینان، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود داشت. ولی، با متغیر محیط و امکانات دوره رابطه معنی‌داری دیده نشد. بین میانگین دو گروه زن و مرد شرکت کننده در دوره آموزشی، از نظر «اثربخشی» آموزش با ۹۵ درصد اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود داشت.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی، اثربخشی، آموزش ضمن خدمت، ویژگی‌های آموزش (اهداف، آموزشگران، محتوا، روش، امکانات).

۱. کارشناس ارشد رشته مهندسی کشاورزی - ترویج و آموزش کشاورزی. دانشگاه شهید چمران، ایران

۲. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۰۶/۱۳

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۰/۱۱/۰۸

نویسنده مسئول مقاله: میترا دانایی

E-mail: dana.m78@gmail.com

مقدمه

منابع انسانی با ارزش‌ترین دارایی هر سازمانی محسوب می‌گردند. به عبارت دیگر، اثربخشی و موفقیت هر سازمان، به افرادی بستگی دارد که آن سازمان را تشکیل داده و در آن کار می‌نمایند [۱۱].

آموزش ضمن خدمت، یک فعالیت عملی برای توسعه دانش و مهارت‌های حرفه‌ای است که به واسطه فرایند آموزش تحقق می‌پذیرد [۱۲]. به بیان دیگر آموزش‌های ضمن خدمت در برگیرنده آن نوع آموزش‌هایی است که برای بهبود عملکرد پرسنل و در نتیجه افزایش کارایی سازمان ارائه می‌شود [۹].

البته ذکر این نکته لازم به نظر می‌رسد که اگر آموزش باعث تحول و بهبود کیفیت کاری نگردد، رشد سازمانی اتفاق نخواهد افتاد. ارائه آموزش مؤثر نیز زمانی امکان پذیر است که کارکنان متناسب با تحولات جهانی، آموزش ببینند و شاخص‌های مناسب برای ارزیابی اثربخشی و کیفیت آموزش ارائه شده نیز وجود داشته باشد [۲]. از این رو ارزشیابی آموزش‌های ضمن خدمت می‌تواند در افزایش بازدهی و اثربخشی این آموزش‌ها تاثیر قابل ملاحظه‌ای داشته باشد. چنانچه اسداله پور (۱۳۸۵) به نقل از ویلسون و تالبرت، ارزشیابی را ارزیابی قضاوت در مورد تعیین ارزش یک برنامه تعریف می‌نماید که استفاده از اطلاعات آن سبب بهبود برنامه می‌شود [۳].

«طرح تکفا» که «مخفف عبارت «توسعه کاربردی فناوری اطلاعات» می‌باشد، با هدف ارتقای نظام‌های اداری، اجرایی، آموزشی و فنی کشور، در قالب ارائه آموزش‌های ضمن خدمت به کارکنان دولت طی سال‌های برنامه سوم توسعه به اجرا درآمد. این طرح هفت زیربرنامه تحت عنوان: دولت الکترونیکی، گسترش کاربرد IT در آموزش و پرورش و توسعه مهارت‌های دیجیتالی نیروی انسانی کشور، گسترش کاربرد IT برای بهبود خدمات اجتماعی، گسترش کاربرد IT در اقتصاد، بازرگانی و تجارت، گسترش کاربرد IT در قلمرو فرهنگ، هنر و تقویت خط و زبان فارسی در فضا‌های مجازی و گسترش IT در راه اندازی کسب و کارهای کوچک و متوسط در پارک‌های تحقیقاتی، را دربرداشت [۱۰].

با توجه به اهمیت آموزش‌های ضمن خدمت و نقش ارزشیابی در افزایش اثربخشی این آموزش‌ها، پژوهش حاضر به بررسی ارزشیابی آموزش ضمن خدمت طرح تکفا از دیدگاه کارکنان وزارت جهاد کشاورزی می‌پردازد.

به طور کلی، آموزش کارکنان و اهمیت آن در علوم اداری، بعد از جنگ جهانی دوم مورد توجه قرار گرفت. در آمریکا برای اولین بار در سال ۱۹۵۸، آموزش کارکنان به عنوان یکی از جنبه‌های مثبت اداری مورد توجه قرار گرفت. در فرانسه نیز برای اولین مرتبه در سال ۱۹۴۶

مرکز آموزشی جدیدی به نام مدرسه ملی امور اداری تاسیس گردید و به اجرای برنامه‌های آموزشی جامعی برای بهبود کیفیت و کارایی خدمات دولتی پرداخت.

شروع برنامه‌های آموزشی برای کارکنان دولت در ایران را می‌توان با آغاز به کار دوره تربیت کارمند برای وزارت دارایی و گمرک در اوایل دوران حکومت رضاشاه مقارن دانست [۴]. در زیر به برخی از تحقیقات و پژوهش‌های انجام شده در این زمینه اشاره شده است:

اسدشاهانی (۱۳۷۷)، در مطالعه خود به ارزشیابی دوره‌های آموزش ضمن خدمت کارکنان ترویج سازمان کشاورزی استان مازندران پرداخته و نتیجه می‌گیرد که بین سن و سابقه کار شرکت‌کنندگان و ارزشیابی از دوره‌های آموزشی رابطه معناداری وجود نداشته است. بین سطح تحصیلات و ارزشیابی از دوره‌ها رابطه معنی داری به صورت منفی برقرار بوده و کسانی که از سطح تحصیلات پایین تری برخوردار بودند، ارزش بالاتری برای دوره‌ها در نظر گرفته‌اند. کارکنان شرکت‌کننده در دوره‌های آموزشی، در مجموع تاثیر این دوره‌ها را در محیط واقعی کار در حد متوسط ارزشیابی کرده‌اند. در رابطه با میزان رضایتمندی از روش‌های آموزشی، اکثریت نسبی شرکت‌کنندگان ارزش متوسطی برای آن در نظر گرفته‌اند. همچنین، میزان رضایتمندی شرکت‌کنندگان از زمان و مکان آموزش، مدت زمان، امکانات و تجهیزات و تسهیلات دوره‌های آموزشی، کمتر از متوسط بوده است. در رابطه با مناسب بودن محتوای آموزشی، میانگین نظرات شرکت‌کنندگان در حد متوسط بوده است [۶]. در پژوهشی دیگر، محمد عبدالملکی (۱۳۸۲)، اثربخشی دوره‌های آموزشی - ترویجی مرتعداران را در حفاظت از مراتع شهرستان توسیرکان ارزیابی کرده و بیان می‌کند که بین رضایت از دوره‌های آموزشی و متغیر سن رابطه منفی و معناداری وجود دارد. بین متغیرهای ویژگی‌های محتوای مطالب آموزشی، ویژگی‌های آموزشگر، تسهیلات رفاهی و زمان برگزاری دوره‌های آموزشی با متغیر وابسته میزان رضایتمندی فراگیران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بین متغیر روش‌های آموزشی با میزان رضایتمندی فراگیران رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین، ارزیابی دوره‌ها از نظر فراگیران نشان می‌دهد که ویژگی‌های فرایند آموزشی دوره‌ها یعنی (محتوای دوره‌ها، آموزشگر، روش‌ها و ...) به نسبت مطلوب بوده‌اند و میزان رضایت فراگیران از دوره‌ها در حد متوسطی است [۷].

حسین آزادواری (۱۳۷۷)، «اثربخشی محتوای برنامه آموزش عالی رشته ترویج و آموزش کشاورزی» را مورد بررسی قرار داده و به این نتایج دست یافت که: بین توانمندی شغلی فارغ‌التحصیلان و سطح تحصیلات آنان اختلاف معنی داری وجود دارد و بالاترین میزان توانمندی مربوط به مقطع تحصیلی لیسانس است. همچنین رابطه مثبت و معنی داری بین تعداد دوره‌های

آموزش ضمن خدمت، سابقه خدمت، سن فارغ التحصیلان و توانمندی شغلی فارغ التحصیلان وجود دارد [۱].

شاهانی (۱۳۷۷)، معتقد است که در ارزشیابی از دوره‌های آموزش ضمن خدمت معمولاً مواردی شامل اهداف دوره‌ها، محتوای دوره‌ها، پرسنل آموزشی دوره‌ها، طول دوره‌ها و زمان برگزاری دوره‌ها، روش‌های آموزشی به کارگرفته شده در دوره‌ها، امکانات و تجهیزات دوره‌ها و تاثیر دوره‌ها در پیشرفت و توسعه توانایی‌های شرکت کنندگان، مورد بررسی قرار می‌گیرد [۶]. حمید رضازاده ازگلی (۱۳۷۳)، در مقاله خود نتیجه می‌گیرد که شرکت کارمندان در دوره‌های آموزش ضمن خدمت، موجب کسب دانش فنی بیشتر آنان، افزایش مهارت و توانایی آنان در بکارگیری ابزار و وسایل مورد نیاز شغلی خود، افزایش نظم، انضباط، دقت، همکاری و روحیه تعاون در بین آنان، کاهش ضایعات در ابزار، دستگاه‌ها، مواد اولیه و زمان انجام دادن کارها، افزایش توان تولید و بازده کاری و کاهش سوانح ناشی از کار و افزایش رعایت مواد ایمنی و مقررات حاکم بر محیط کار از سوی کارمندان می‌شود [۵].

از این رو و در راستای افزایش کیفیت کاری کارکنان، دفتر آموزش کارکنان معاونت آموزش و تجهیز نیروی انسانی وزارت جهاد کشاورزی با هدف آموزش مبنی بر یادگیری و ارتقاء سطح مهارت و توانایی کارکنان در زمینه فناوری اطلاعات، برنامه توسعه و کاربری فناوری اطلاعات و ارتباطات (تکفا) را در سال ۱۳۸۳ به مورد اجرا گذاشت و اقدام به برگزاری کلاس‌های آموزشی در زمینه هفت مهارت پایه رایانه ای، شامل: آشنایی با مفاهیم پایه فناوری اطلاعات و استفاده از کامپیوتر و مدیریت فایل‌ها (جمعا ۲۰ ساعت)، واژه پردازی (۲۶ ساعت)، صفحه گسترده‌ها (۲۶ ساعت)، بانک‌های اطلاعاتی (۲۶ ساعت)، ارائه مطالب (۲۰ ساعت)، اطلاعات و ارتباطات (۱۲ ساعت)، به مدت ۶ ماه نمود. این پژوهش به ارزشیابی مهارت سوم (واژه پردازی) پرداخته است. طول مدت دوره یک و نیم ماه بود و از اساتید مجتمع فنی دیباگران به منظور تدریس استفاده گردید. هدف کلی این پژوهش، بررسی میزان اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا (مهارت واژه پردازی) از نظر فراگیران و عوامل موثر بر آن بوده و اهداف اختصاصی آن عبارت بودند از:

۱. بررسی میزان روشن بودن اهداف و سرفصل‌های دوره از نظر فراگیران
۲. بررسی میزان اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا از نظر ارتقاء دانش و مهارت فراگیران در خصوص واژه پردازی
۳. بررسی میزان رضایت فراگیران از محیط، امکانات، مدت زمان آموزش، محتوا، روش‌ها و وسایل کمک آموزشی و آموزشگر

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - پیمایشی بود و جامعه آماری آن را ۱۰۰ نفر از پرسنل وزارت جهاد کشاورزی که در دوره آموزشی ضمن خدمت طرح تکفا (مهارت واژه پردازی) شرکت داشتند، تشکیل می‌دادند. اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسشنامه و به روش سرشماری جمع‌آوری گشت و ضریب آلفای کرونباخ برای متغیرهای مورد مطالعه بر اساس جدول شماره ۱ به دست آمد. متغیر وابسته این پژوهش، اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا از دیدگاه فراگیران، و متغیرهای مستقل عبارت بودند از: سن، جنسیت، تحصیلات، سنوات خدمت، رضایت فراگیران روشن بودن اهداف و سرفصل‌های آموزشی، محتوا آموزشی، روش‌ها و وسایل کمک آموزشی، محیط و امکانات و آموزشگران دوره. جهت تجزیه و تحلیل از انواع آماره‌های توصیفی نظیر فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و آماره‌های استنباطی نظیر آزمون نشانه، ضریب همبستگی اسپیرمن، ضریب همبستگی پیرسون و آزمون‌های مقایسه میانگین T و F استفاده شده است.

جدول ۱. ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای مورد مطالعه

ضریب آلفای کرونباخ	گویه‌ها
۰/۵۷	رضایت فراگیران از روشن بودن اهداف و سرفصل‌های آموزشی
۰/۸۲	رضایت فراگیران از محتوای آموزشی
۰/۷۷	رضایت فراگیران از روش‌ها و وسایل کمک آموزشی
۰/۷۴	رضایت فراگیران از محیط و امکانات
۰/۸۹	رضایت فراگیران از آموزشگران دوره
۰/۹۶	اثربخشی دوره

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله توصیف داده‌ها جامعه مورد مطالعه با توجه به متغیرهای مورد نظر توصیف شده و تصویری از وضعیت موجود ارائه گردید. از آنجا که آمار توصیفی قادر به بیان روابط بین متغیرها و تبیین متغیر یا متغیرهای وابسته نیست، با استفاده از آمار استنباطی به بررسی روابط بین متغیرها، تفاوت

موجود در بین گروه‌های مورد مطالعه و تبیین متغیر وابسته از طریق متغیرهای مستقل پرداخته شد [۸].

الف - آمار توصیفی

ویژگی‌های فردی افراد شرکت کننده: بر اساس یافته‌های پژوهش، ۳۶ نفر (۳۹/۶ درصد) از افراد مورد مطالعه را زنان و ۵۵ نفر (۶۰/۴ درصد) از افراد را مردان تشکیل داده بودند. ۲۲ نفر (۲۴/۲ درصد) از افراد مورد مطالعه دارای مدرک تحصیلی دیپلم، ۹ نفر (۹/۹ درصد) کاردانی، ۴۶ نفر (۵۰/۵ درصد) کارشناسی و ۱۴ نفر (۱۵/۴ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند. با توجه به جدول شماره ۲، میانگین سنی افراد مورد مطالعه $x = 38$ سال و میانگین سنوات خدمت آنان $x = 13/5$ سال بود.

جدول ۲. توزیع فراوانی سن و سنوات خدمت افراد مورد مطالعه $n=100$

گویه	حداقل سال	حداکثر سال	میانگین	انحراف معیار
سن	۲۰	۵۶	۳۸	۸/۱۴۲
سنوات خدمت	۳	۲۹	۱۳/۴۸	۶/۴۲۱

روشن بودن اهداف و سرفصل‌ها از نظر فراگیران: با توجه به جدول شماره ۳، و دو سؤال مطرح شده در مقیاس لیکرت به ترتیب با ارزش‌های نمره ای ۱ تا ۵، بیشترین امتیاز میزان رضایت فراگیران از روشن بودن اهداف و سرفصل‌های دوره آموزشی ۱۰ و کمترین امتیاز ۴ به دست آمد. میانگین میزان رضایت $x = 7/02$ و انحراف معیار آن $1/33$ بود.

رضایت فراگیران از محتوای آموزش: با توجه به جدول شماره ۳، و چهار سؤال مطرح شده در مقیاس لیکرت به ترتیب با ارزش‌های نمره ای ۱ تا ۵، بیشترین امتیاز میزان رضایت فراگیران از محتوای آموزش ۲۰ و کمترین امتیاز ۴ به دست آمد. میانگین میزان رضایت $x = 15/57$ و انحراف معیار آن $2/35$ بود.

رضایت فراگیران از روش‌ها و وسایل کمک آموزشی: با توجه به جدول شماره ۳، و سه سؤال مطرح شده در مقیاس لیکرت به ترتیب با ارزش‌های نمره ای ۱ تا ۵، بیشترین امتیاز میزان رضایت فراگیران از روش‌ها و وسایل کمک آموزشی ۱۵ و کمترین امتیاز ۳ به دست آمد. میانگین میزان رضایت $x = 10/70$ و انحراف معیار آن $2/26$ بود.

رضایت فراگیران از محیط، امکانات و مدت زمان آموزش: با توجه به جدول شماره ۳، و چهارسؤال مطرح شده در مقیاس لیکرت به ترتیب با ارزش‌های نمره ای ۱ تا ۵، بیشترین امتیاز میزان رضایت فراگیران از محیط، امکانات و مدت زمان آموزش ۲۰ و کمترین امتیاز ۸ به دست آمد. میانگین میزان رضایت $x = 14/40$ و انحراف معیار آن $2/73$ بود.

رضایت فراگیران از آموزشگران دوره: با توجه به جدول شماره ۳، و هشت سؤال مطرح شده در مقیاس لیکرت به ترتیب با ارزش‌های نمره ای ۱ تا ۵، بیشترین امتیاز میزان رضایت فراگیران از آموزشگران دوره ۴۰ و کمترین امتیاز ۲۰ به دست آمد. میانگین میزان رضایت $x = 34/08$ و انحراف معیار آن $4/84$ بود.

اثربخشی دوره از نظر پاسخگویان: با توجه به جدول شماره ۳، و دوازده سؤال مطرح شده در مقیاس لیکرت به ترتیب با ارزش‌های نمره ای ۱ تا ۵، بیشترین امتیاز اثربخشی دوره از نظر فراگیران ۶۰ و کمترین امتیاز ۳۴ به دست آمد. میانگین میزان اثربخشی دوره $x = 50/74$ و انحراف معیار آن $7/82$ بود.

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد مطالعه $n=100$

دامنه	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۶/۰۰	۱/۳۳	۷/۰۲	روشن بودن اهداف و سرفصل‌ها از نظر فراگیران
۱۶/۰۰	۲/۳۵	۱۵/۵۷	رضایت فراگیران از محتوای آموزش
۱۲/۰۰	۲/۲۶	۱۰/۷۰	رضایت فراگیران از روش‌ها و وسایل کمک آموزشی
۱۲/۰۰	۲/۷۳۷	۱۴/۴۰	رضایت فراگیران از محیط، امکانات و مدت زمان آموزش
۲۰/۰۰	۴/۸۴۱	۳۴/۰۸	رضایت فراگیران از آموزشگران دوره
۲۶/۰۰	۷/۸۲	۵۰/۷۴	اثربخشی دوره

ب- آمار استنباطی

سن: با توجه به جدول شماره ۴، با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین «اثربخشی» دوره آموزشی با سن افراد مورد مطالعه رابطه منفی و معناداری وجود داشت.

سنوات خدمت: با توجه به جدول شماره ۴، با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که رابطه منفی و معناداری بین «اثربخشی» دوره آموزشی طرح تکفا و سنوات خدمت افراد مورد مطالعه وجود داشت.

تحصیلات: با توجه به جدول شماره ۴، بین «اثربخشی» دوره آموزشی طرح تکفا و میزان تحصیلات افراد مورد مطالعه رابطه معناداری دیده نشد.

رضایت فراگیران از ارائه روشن اهداف و سرفصل‌ها در ابتدای دوره آموزشی: با توجه به جدول شماره ۴، با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین «اثربخشی» دوره آموزشی طرح تکفا با روشن بودن اهداف دوره برای فراگیر رابطه مثبت و معناداری وجود داشت.

رضایت فراگیران از محتوای آموزشی دوره: با توجه به جدول شماره ۴، با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین «اثربخشی» دوره آموزشی طرح تکفا با رضایت فراگیران از محتوای آموزشی دوره رابطه مثبت و بسیار معناداری وجود داشت.

رضایت فراگیران از روش و وسایل کمک آموزشی: با توجه به جدول شماره ۴، با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین «اثربخشی» دوره آموزشی طرح تکفا با رضایت فراگیران از روش و وسایل کمک آموزشی رابطه مثبت و بسیار معناداری وجود داشت.

جدول ۴. محاسبه ضریب همبستگی بین اثربخشی آموزش با متغیرهای شخصی افراد مورد مطالعه

سطح معناداری	ضریب همبستگی	آزمون	متغیرهای مستقل	آماره
۰/۰۰۰	- ۰/۴۲۷**	پیرسون		سن
۰/۰۰۱	- ۰/۳۷۹**	پیرسون		سنوات خدمت
۰/۲۶۹	- ۰/۱۲۸	اسپیرمن		تحصیلات
۰/۰۱۵	۰/۲۸۳*	پیرسون	رضایت فراگیران از روشن بودن اهداف دوره برای فراگیر	
۰/۰۰۶	۰/۳۱۹**	پیرسون	رضایت فراگیران از محتوای آموزشی دوره	
۰/۰۰۵	۰/۳۲۷**	پیرسون	رضایت فراگیران از روش و وسایل کمک آموزشی	
۰/۰۹۱	۰/۱۹۹	پیرسون	رضایت فراگیران از محیط، امکانات آموزشی	
۰/۰۰۶	۰/۳۲۰**	پیرسون	رضایت فراگیران از آموزشگران	

رضایت فراگیران از محیط، امکانات آموزشی: با توجه به جدول شماره ۴، بین «اثربخشی» دوره آموزشی طرح تکفا با رضایت فراگیران از محیط و امکانات آموزشی رابطه معناداری وجود نداشت.

رضایت فراگیران از آموزشگران: با توجه به جدول شماره ۴، با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین «اثربخشی» دوره آموزشی طرح تکفا با رضایت فراگیران از آموزشگران دوره رابطه بسیار معناداری وجود داشت.

مقایسه میانگین اثربخشی دوره آموزشی در بین زنان و مردان شرکت کننده: با توجه به جدول شماره ۵، بین میانگین دو گروه زن و مرد شرکت کننده در دوره آموزشی، از نظر «اثربخشی» آموزش، با ۹۵ درصد اطمینان تفاوت معنی‌داری وجود داشت. جدول ۵- مقایسه میانگین اثربخشی دوره آموزشی در بین زنان و مردان شرکت کننده

متغیر (گروه‌های مورد مطالعه)	فراوانی	میانگین	آماره t	سطح معنی‌داری
جنسیت	زن	۵۴/۵۷۱	۲/۴۳۴	*./۰۱۷
	مرد	۴۹/۶۷۳		

* سطح معنی‌داری: ۰/۰۵

بحث و نتیجه‌گیری

بر طبق نتایج به دست آمده بیش از نیمی از پاسخگویان میزان اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا را از نظر ارتقاء دانش و مهارت در حد متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند. بین اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا با سن و سنوات خدمت فراگیران، رابطه منفی و معناداری وجود داشت. بدین معنی که «اثربخشی» دوره آموزشی با افزایش سن و سنوات خدمت افراد مورد مطالعه کاهش می‌یابد. این امر با پژوهش آزادواری (۱۳۷۷) و شاهانی (۱۳۷۷) مغایرت داشته، ولی با پژوهش عبدالملکی (۱۳۸۲) مبنی بر وجود رابطه منفی و معنی‌دار بین سن و میزان رضایت از دوره‌ها مطابقت دارد.

بین اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا با سطح تحصیلات رابطه معناداری وجود نداشت. این امر با پژوهش شاهانی (۱۳۷۷) مبنی بر وجود رابطه منفی و معناداری بین سطح تحصیلات کارکنان و ارزشیابی از دوره‌های آموزش ضمن خدمت مغایرت داشت. اثربخش نبودن دوره آموزشی مذکور برای فراگیران مسن و با سنوات خدمت بالا، می‌تواند به دلیل عدم احساس نیاز شغلی این دسته از فراگیران به یادگیری مهارت‌های کامپیوتری باشد.

بین اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا با روشن بودن اهداف و سرفصل‌های آموزشی دوره برای فراگیران رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. به عبارت دیگر هر چه اهداف

و سرفصل‌های دوره برای فراگیران روشن تر و واضح تر باشد؛ آموزش آن‌ها اثربخش تر خواهد بود، چراکه فراگیران می‌توانند به کوشش‌های خود جهت دست یافتن به آن هدف‌ها جهت دهند. بین اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا با رضایت فراگیران از محتوای آموزشی دوره رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. به عبارت دیگر هر چه محتوای آموزشی کاربردی‌تر، قابل فهم تر و متناسب با اهداف و سرفصل‌های دوره و نیازهای شغلی فراگیران باشد، اثربخشی آموزش بیشتر خواهد بود؛ که این امر با پژوهش عبدالملکی (۱۳۸۲) مطابقت داشته است.

بین اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا با رضایت فراگیران از روش‌ها و وسایل کمک آموزشی متنوع و متناسب با محتوای دوره رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. به عبارت دیگر بکارگیری روش‌ها و وسایل کمک آموزشی متنوع، مناسب و متناسب با محتوا، با انتقال بهتر پیام، موجب تسهیل در امر یادگیری می‌شوند. اما، پژوهش عبدالملکی (۱۳۸۲) رابطه معنی داری را بین متغیر روش‌های آموزشی با میزان رضایتمندی فراگیران نشان نداده است. با توجه به بزرگسال بودن فراگیران پیشنهاد می‌شود که توجه بیشتری به توانایی‌ها و تفاوت‌های فردی بزرگسالان گردد و همچنین از روش‌هایی که موجب مشارکت بیشتر فراگیران در آموزش می‌شود، استفاده گردد.

بین اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا با رضایت فراگیران از آموزشگران دوره رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. به عبارت دیگر رضایت فراگیران از آموزشگران، اثربخشی آموزش را افزایش می‌دهد؛ که این امر با پژوهش عبدالملکی (۱۳۸۲) مطابقت داشته است. میانگین اثربخشی دوره آموزش ضمن خدمت طرح تکفا در گروه خانم‌ها بیشتر از آقایان بوده است. بر این مبنا پیشنهاد می‌شود که کلاس آموزشی تکمیلی و پیشرفته واژه پردازی برای خانم‌های شاغل در آن مجموعه کاری برگزار گردد.

پیشنهادها

- با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:
- ۱- فراگیران برای دوره‌های آموزشی متناسب با شغل خود دعوت شوند.
 - ۲- نسبت به همگن و هم سطح نمودن فراگیران در دوره‌های آموزشی اقدام شود.
 - ۳- به فراگیران جوانتر و با سابقه کاری کمتر، شانس بیشتری برای شرکت در دوره‌های آموزشی داده شود.
 - ۴- با تهیه نشریات و بولتن‌های آموزشی، در زمینه اهداف و سرفصل‌های دوره اطلاع رسانی شود، تا علاقمندان با آگاهی کامل و کافی در دوره‌ها شرکت نمایند.

- ۵- قبل از برگزاری هر دوره آموزشی، نیازسنجی آموزشی از فراگیران بر حسب تحصیلات، نوع شغل و تجربه کاری انجام گیرد.
- ۶- از آموزشگرانی باتجربه و آشنا به آموزش بزرگسالان و ویژگی‌های بزرگسالان جهت تدریس دعوت به عمل آید.
- ۷- از روش‌های آموزشی که موجب مشارکت بیشتر فراگیران می‌شود، استفاده گردد.

منابع

۱. آزادواری، حسین (۱۳۷۷). "بررسی اثربخشی محتوای برنامه آموزش عالی رشته ترویج و آموزش کشاورزی"، پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس.
۲. ابراهیم زاده، ع (۱۳۸۰). "مدیریت ارزشیابی در نظام آموزشی باز". مجموعه مقالات آموزش باز و از راه دور. تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۳. اسدالله پور، علی (۱۳۸۵). "ارزیابی دوره‌های آموزشی دامداران: مورد استان مازندران". مجله علمی - پژوهشی ترویج و آموزش کشاورزی، شماره ۲ (جلد ۲)، دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز.
۴. دودایی نژاد، اسماعیل (۱۳۷۱). "بررسی بازتاب آموزش‌های تخصصی ضمن خدمت ارائه شده به کارشناسان وزارت کشاورزی در سال ۱۳۷۱"، پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تهران.
۵. رضازاده ازگلی، حمید (۱۳۷۳). "ارزشیابی اثربخشی دوره‌های آموزش ضمن خدمت کوتاه مدت بر عملکرد کارکنان وزارت معادن و فلزات". تازه‌های مدیریت، دوره پنجم، شماره ۲۰.
۶. شاهانی، اسد (۱۳۷۷). "ارزشیابی دوره‌های آموزش ضمن خدمت از دیدگاه کارکنان ترویج سازمان کشاورزی استان مازندران بین سال‌های ۱۳۷۴-۱۳۷۶"، پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس.
۷. عبدالملکی، محمد (۱۳۸۲). "ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی - ترویجی مرتع‌داران در حفاظت از مراتع: مطالعه موردی شهرستان توسیرکان"، پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس.

۸. کلانتری، خلیل (۱۳۸۲). "پردازش و تحلیل داده‌ها در تحقیقات اجتماعی اقتصادی"، تهران، شریف.
۹. نادری، ناهید و عبدالرسول جمشیدیان و قربانعلی سلیمی (۱۳۸۶). "توانمندسازی کارکنان از طریق آموزش‌های ضمن خدمت". پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی، ویژه مدیریت، شماره ۲۷، دانشگاه مازندران.
10. Atashak, M and P. Mahzadeh (2008). E-government Status in Iran (TAKFA plan case study). World Applied Sciences Journal 4 (Supple 2).
11. Olaniyan, D.A and Lucas. B.O Jo (2008). Staff Training and Development: A Vital Tool for rganisational Effectiveness. European Journal of Scientific Research, Vol 24, No. 3.
12. Yigit, Nevzat (2008). A study on Evaluation of Effectiveness of an In-service Training (Inset) Course about the Use of Instructional Technologies and Material Development. World Applied Sciences Journal 4 (Supple 1).